

Нежива М. О.,
аспірантка кафедри фінансового аналізу та контролю,
Київський національний торговельно-економічний університет.
Науковий керівник – Мних Є. В.,
д.е.н., професор кафедри фінансового аналізу та контролю

ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗЕРВІВ

Діяльність підприємств у сучасних умовах пов'язана зі значною невизначеністю знань про умови та процеси, які відбуваються на підприємстві, що є передумовою формування фінансових резервів - одного зі способів реакції на ризик, основною метою яких є об'єктивне подання інформації про фінансовий стан і результати діяльності, а також формування джерел компенсації несприятливих наслідків та підвищення фінансової стійкості.

Резерви невід'ємно притаманні економіці в цілому і вимагають адекватного відображення в бухгалтерському обліку, однозначного застосування (або не застосування) в цілях оподаткування, а також спеціальних підходів в аудиті.

На сьогодні більшість підприємств не формують фінансові резерви, хоча це може негативно позначитися на їх діяльності. За офіційними даними Держкомстату України за результатами 2012 р. 39,9 % торговельних підприємств (роздрібна торгівля) є збитковими, що на 9 % більша ніж у 2008 р. [5]. Для забезпечення стабільного розвитку, можливості протистояти зовнішнім факторам, а також своєчасної нейтралізації та компенсації можливих негативних явищ підприємства потребують створення фінансових резервів. Саме тому аудит ефективності формування фінансових резервів є актуальним. Його особливістю є те, що він синтезує в собі фінансовий аудит і економічний аналіз і може бути визначений як оцінка менеджменту підприємства.

Фінансові резерви – кошти, зарезервовані державою, підприємствами для забезпечення непередбачених витрат, спеціальних потреб, усунення тимчасових фінансових труднощів і забезпечення нормальних умов діяльності. Фінансові резерви є однією з важливих умов безперервного й ефективного функціонування підприємства.

Фінансові резерви створюються у грошовій формі і виступають необхідною умовою стабільного і збалансованого розвитку. Важливою є проблема обґрунтування розмірів таких фондів. Тому що необґрунтоване збільшення чи зменшення фінансових резервів веде за собою негативні наслідки: значне відволікання коштів і сповільнення їх обороту або нестачу коштів при необхідності фінансування непередбачених потреб [2, с. 16].

Сучасні світові тенденції розвитку фінансового контролю і аудиту спрямовані на своєчасне виявлення негативних відхилень від поставлених завдань та обґрунтування методів їх усунення. Фінансовий аудит активно доповнюється аудитом ефективності формування фінансових резервів, основним призначенням якого є встановлення рівня продуктивності, результативності та економічності діяльності підприємств торгівлі.

Метою аудиту фінансових резервів є складання обґрунтованої думки про повноту та достовірність інформації про фінансові резерви, відображеної у фінансовій звітності та примітках до неї.

Оскільки операції з фінансовими резервами підприємств торгівлі, як правило, нечисленні, аудитор звичайно перевіряє всі суттєві операції і одночасно вивчає систему внутрішнього контролю цих операцій. Отже, оцінка системи внутрішнього контролю здійснюється одночасно з проведенням аудиторських процедур по суті.

Перевірку своєчасності і повноти формування фінансових резервів доцільно проводити на початку перевірки, оскільки це дозволяє встановити легітимність діяльності торговельного підприємства; а всі інші процедури - в кінці перевірки після підтвердження інших елементів фінансової звітності. Якщо всі елементи фінансової звітності будуть відображені належним чином, аудитору лише залишається перевірити

операції по зміні та розрахувати розмір фінансових резервів [3, с. 287-291].

Найбільш ефективно аудит фінансових резервів реалізується за допомогою застосування аналітичних процедур аудиту. У зв'язку з тим що час проведення аудиторської перевірки обмежений, а вартість робіт заздалегідь обумовлена в договорі із замовником, аудитор прагне вибрати найбільш ефективні аудиторські процедури. Застосування аналітичних процедур дає можливість підвищити якість і скоротити витрати часу на проведення аудиту. Аналітичні процедури ефективні тільки тоді, коли аудитор скептично ставиться до пояснень, наданих керівництвом компанії, і намагається отримати надійні докази на їх користь. В ході аудиторської перевірки фінансової звітності зміст аудиторських процедур полягає в тому, щоб [4, с. 6]:

- встановити розмір резервного капіталу, передбачений статутом організації;
- перевірити обґрунтованість його формування (наявність нерозподіленого прибутку);
- перевірити відповідність величини резервного капіталу, відображеної в бухгалтерському обліку та звітності, сумі, передбаченої статутом;
- перевірити суму відрахування в резервний капітал, зроблений у звітному році;
- перевірити суму зменшення резервного капіталу при прийнятті рішення про направлення резервного капіталу на покриття збитків минулого року (якщо було прийнято відповідне рішення).

За результатами перевірок можна визначити основні проблеми створення та використання фінансових резервів підприємств [1, с. 40]:

- визначення найбільш раціональних джерел;
- оцінка економічної суті фінансових резервів, тобто стабільний довгостроковий або короткостроковий їх характер;
- оцінка економічної суті показників прибутку і капіталу, оскільки ці економічні поняття є не абсолютними, а відносними величинами, тому можуть бути подані тільки у ймовірному обчисленні;
- вплив фінансових резервів на величину і характер власних джерел;
- відсутність відповідності суми грошових коштів сумі статутних резервів, необхідних для виконання ними своїх функцій.

Таким чином, формування фінансових резервів є одним із найефективніших інструментів забезпечення стабільності в діяльності торговельного підприємства, так як створюються для забезпечення непередбачених витрат, спеціальних потреб, усунення тимчасових фінансових труднощів. Аудит фінансових резервів є незалежною оцінкою або перевіркою ступеня, в якому підприємство працює ефективно і результативно, з належною увагою до економного витрачання ресурсів. Впровадження аудиту ефективності формування фінансових резервів дасть змогу здійснювати контроль за використанням коштів, виявляти недоліки щодо їх використання та запропонувати шляхи підвищення ефективності використання ресурсів.

Література

1. Камінська Т. Облікове забезпечення управління ризиками у сільському господарстві // *Бухгалтерський облік і аудит*. - Київ. - 2009. - №12. - с. 36-44
2. Кириленко О.П. *Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): навч. посіб.* / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 243 с.
3. Никонович М.О. та ін. *Організація і методика аудиту: Навч. посіб.* / Никонович М.О., Редько К.О., Юр'єва О.А.; За ред. Є.В. Мниха. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. - 472 с.
4. Яников Р.Г. *Особенности аудиторской проверки резервов // Аудит*. - 2006. - № 11. - с. 3-9
5. *Державна служба статистики України. Фінанси*. - Ресурс доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/fin.htm